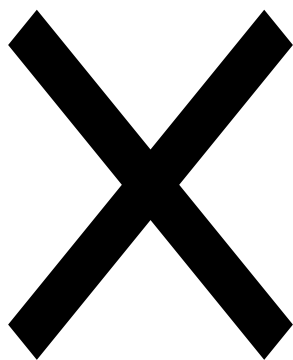

DUMITRU RADU POPESCU
19 AUGUST 1935

„Formula literară a lui D. R. Popescu asociază, de regulă, trei elemente: gustul pentru mister și spectaculos, o intrigă bogată și, instalat în inima notației realiste, poeticul manifestat în preferința pentru simboluri. Acestea din urmă sunt variate și acoperă un spațiu de viață, unde e vorba mereu de crime, iubiri tragice, călătorii bogate în evenimente, personaje ciudate, chiar diabolice, animale malefice... Viața apare astfel ca o poveste confuză, neîncheiată, constituită dintr-un amalgam de fapte, bune și rele, urâte și frumoase, verosimile și neverosimile, care se agresează reciproc și se îngăduie cu dificultate” (Eugen Simion - „Scriitori români de azi”

Dumitru Radu Popescu (DeRe cum i se zicea cândva spre a fi deosebit de alți scriitori cu numele Popescu - contemporani) s-a născut în 1935, 19 august, în satul Păușa, județul Bihor, în casa învățătorului Traian Popescu (născut în satul Dănceu - Mehedinți) și a Mariei - născută Bențe, localnică. Din toamna anului 1935, învățătorii Traian și Maria Popescu s-au stabilit în satul Păușa. Între 1942-1946 urmează cursurile școlii primare în satul natal al tatălui - Dănceu - având ca învățători părinții. Între 1946-1949 urmează cursurile școlii normale „Iosif Vulcan” din Oradea (3 ani), iar între 1949-1953 este elev la Liceul „Emanoil Gojdu”, devenit în 1948 „Liceul nr. 1”, unde termină studiile medii. În 1953 debutează cu proză și versuri în ziarul „Crișana” din Oradea, publicând o schiță și o poezie semnate Dumitru Popescu. Urmează apoi Facultatea de Medicină din Cluj, pe care o abandonează după trei ani (1953-1956), înscriindu-se la Facultatea de Filologie a Universității Babeș-Bolyai, Cluj. Adevăratul său debut în proză s-a produs în 1954, în revista „Steaua”, cu schița „O partidă de șah” semnată Dumitru Radu Popescu, nume care îl va consacra în proza română.

În 1956, A. E. Baconsky îl angajează corector la revista „Steaua”, în paginile căreia a publicat nuvele și povestiri (1955- 1956). Debutul în volum s-a produs în 1958 cu schițe și povestiri publicate sub titlul „Fuga”, volum ce s-a bucurat de o critică favorabilă. În 1959 s-a căsătorit cu Angela Spătaru. După un an (1960) debutează ca dramaturg cu piesa „Mama”, publicată în „Steaua”.

În 1961 a absolvit Facultatea de Filologie, iar în 1962 publică volumul „Umbrela de soare” care conține o selecție a celor mai bune nuvele și povestiri, care îi aduce consacrarea. În 1963 are loc premiera filmului „Un surâs în plină vară” (scenariu D. R. Popescu) care obține în 1964 premiul

pentru cel mai bun scenariu de film la Festivalul de la Mamaia. În 8 ianuarie 1963 se naște fiul autorului, Traian Popescu. În 1964 primește Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor pentru volumele „Fata de la miazăzi” (nuvele și povestiri) și „Valea Oltenilor” (roman). În 1966, 8 octombrie, se naște al doilea fiu al său, Cristian Popescu. În 1967 publică în volum nuvela „Duios, Anastasia trecea”, care fusese ecranizată de Alexandru Tatos și care va fi tradusă în limbile: indiană, sârbă, polonă. În 1969 apare romanul „F” (cel mai ciudat titlu de roman) încununat cu Premiul Uniunii Scriitorilor. În 2 martie 1969 se naște al treilea fiu al familiei – Mihai Popescu. Din 22 ianuarie 1970 devine redactor șef al revistei „Tribuna” din Cluj, funcție pe care o deține până în 1982, timp în care este și secretar al Asociației Scriitorilor din Cluj. În 1970 volumul de teatru „Acești îngeri triști” este distins cu Premiul „I. L. Caragiale” al Academiei Române și cu premiul revistei „Teatru”. În 1973 îi apare romanul „Cei doi din dreptul Tebei” sau „Cu fața la pădure” (tradus în letonă și germană).

Pentru romanul „Vânătoarea regală” primește Premiul Uniunii Scriitorilor (romanul a fost tradus în rusă, polonă, macedoneană, engleză, suedeză). În 1976, 9 aprilie, se naște fiica autorului – Elisabeta Popescu. În 1977, i se joacă la Paris piesa „Damen – vals”; la Budapesta îi apare romanul „Cu fața la pădure”; în 1978 i se publică la Beijing piesa „Pisica în noaptea Anului Nou”, iar la Tokio i se joacă piesa „Pădurea cu pupeze”. În 1979, Uniunea Scriitorilor premiază piesa „Studiul osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormânt avar din Transilvania” (apărută în revista „Teatru”). În 1975 Uniunea Scriitorilor premiase piesa „Pasărea Shakespeare”. În 1980 publică romanul „Viața și opera lui Tiron B. – Volumul I, iepurele schiop”, distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor, al cărei președinte devine în 1981, la Conferința Națională a Scriitorilor din luna iunie. În luna august 1982 devine redactor-șef al revistei „Contemporanul”. În 1985 îi apare volumul antologic de „Teatru”, prefătat și comentat de Valentin Silvestru (7 piese).

În 1988 obține Marele Premiu al Scriitorilor din țările balcanice (VUK).

În 1994 îi apare romanul „Dumnezeu în bucătărie”, distins cu Premiul „Liviu Rebreanu” și cu Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. În același an publică volumul de teatru „Mireasa cu gene false”, distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România și cu Premiul Secției Române a Asociației Criticilor de teatru. În 1995 i se decernează „Premiul «Mihail Sebastian»” pentru piesa „Călugărul Filippo Lippi și călugărița Lucrezia Buti”. Tot în acest an obține „Marele Premiu al Concursului Național de dramaturgie «Camil Petrescu»” pentru piesa „B. Stocker și Conte Dracula”. Același premiu i se decernează și un an mai târziu pentru piesa „Cimintirul de trenuri”. În acest an îi apare romanul „Paolo și Francesca și al treisprezecelea apostol”, premiat de Asociația Scriitorilor din București și de Societatea Scriitorilor din Cluj cu premiul pentru proză. Anul 1997 este marcat de următoarele premii: Premiul Național pentru „Opera omnia” conferit de Fundația „Tudor Arghezi”, Premiul „Marin Sorescu” pentru opera teatrală conferit de Academia Română și Teatrul Național din Craiova, premiul pentru „Opera omnia” acordat de Academia Internațională „Eminescu” din Craiova. Academia Română îl alege membru corespondent. În 1998 îi apare volumul „Complexul Ofeliei” (eseuri), „Actori la curtea prințului Hamlet” (publicistică), în 1999, „Dudul lui Shakespeare” (publicistică), în 2000, „Pușca lui Caragiale” în 2003, „Săptămâna cu 1001 de nopți”, în 2004, „Ștefan cel Mare”, în 2005, „Un elefant se legăna pe o pânză de păianjen”, în 2007, „Diavolul aproximativ sau ora de metafizică”, în 2008, „Epistola către englezi”, în 2009, „Opere, I, ș. u.”, în 2010. De asemenea publică romanele: „Săptămâna de miere” (1999), „Falca lui Cain” (2001), „Cucul de fier sau grădarea raiului” (2004), „Noptile săptămânii” (2005), „Întoarcerea tatălui risipitor” (2008), „Pastorul sașilor” (2010) și piesele de teatru: „Rugăciune pentru un disk-jockey”, „Domnul Fluture și doamna Fluture sau Paradisul”.

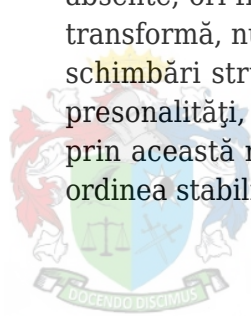
În 2016 a publicat volumul „Scriitori deschise” și articole în presa vremii în care-și rememorează începuturile în literatură și jurnalistică. Din relatarea cronologică a vieții, activității și creației lui Dumitru Radu Popescu, cititorul este impresionat de prodigioasa operă atât de diversă ca specii literare create, articole, eseuri, schițe, nuvele, romane, scenarii de film, piese de teatru, versuri, care i-au adus un număr impresionant de premii. Amintim scenariile de film după care regizori de prestigiu precum Geo Saizescu, Alexandru Tatos, Lucian Mardare, Lucian Bratu, I. Doroftei, Dan

Pița au creat filme ce au îmbogățit cinematografia românească: „Zbor planat”, „Căruța cu mere”, „Balul de sâmbătă seara”, „Duios, Anastasia trecea”, „Rochia albă de dantelă”, „Fructe de pădure”, „Un surâs în plină vară”. De-a lungul deceniilor, pe scenele teatrelor din țară s-au jucat cu remarcabil succes piesele de teatru: „Vara imposibilei iubiri”, „Damen - vals”, „Cezar, măscăriciul piraților”, „Acești îngeri triști”, „Pisica în noaptea Anului Nou” (piesă distinsă cu Premiul Comitetului de Cultură și Artă), „Piticul în grădina de vară”, „Pasărea Shakespeare”, „Pădurea cu pupeze”.

Mai precizăm că în 1982 i-a apărut un volum de versuri, „Câinele de fosfor”, care completează paleta creației unui autor ce impresionează, copleșește prin multitudinea domeniilor de creație abordate, unul dintre cei mai prolifici scriitori români din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Opera sa a fost tradusă în multe limbi, dintre care amintim: cehă, polonă, sârbă, indiană, maghiară, rusă, lituaniană, ucraineană, germană, macedoneană, engleză, suedeză, estonă, japoneză, chineză.

D. R. Popescu este considerat de critica literară drept înnoitor al structurilor prozei contemporane, creatorul unui univers literar propriu. Literatura lui pornește de la contemplarea și înfățișarea unei confuzii de planuri, a unui amestec și a unor suprapuneri: tragicul se îmbină cu farsa, realitatea cu mistificația, violența cu pitorescul, adevărul cu minciuna, crima atroce cu veselie iresponsabilă, cele mai întunecate drame căpătând aspectul unor comedii sinistre. Scriitorul înfățișează o lume „teatrală”, bogată în contraste, în care totul este anormal, insolit, ieșit din comun.

Dinamismul își găsește expresia deplină în preponderența dialogului și a acțiunii, în ritmul aproape sufocant al vorbirii și în viteza cu care se succed întâmplările. Sondajele în viața lăuntrică sunt ori absente, ori figurate prin gest și replică: totul se petrece la vedere. Personajele nu evoluează, nu se transformă, nu devin, întotdeauna se dezvăluie, se nasc dintr-un discurs. Evenimentele nu determină schimbări structurale, ci favorizează ieșirea la suprafață a uneia sau alteia dintre trăsăturile unei personalități, a abjecției sau a purității. Preferința autorului pentru intriga de tip polițist e motivată prin această neîncetată exteriorizare, prin continua scoatere la iveală a unui detaliu care modifică ordinea stabilită până atunci.

ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

Dintre multele nuvele - adevărate capodopere ale speciei - se detașează „Duios, Anastasia trecea”, care reflectă o și mai accentuată înclinare către repetiția mitului în cadru istoric precizat (după nuvela „Dor”, care ilustrează o tragedie familială în spirit mitic - conflictul unor fatalități oarbe, individuale și colective ce se consumă în totalitate, în sine). Prin gestul învățătoarei Anastasia de a îngropa un mort diversionist, gest ce stârnește o teribilă confruntare între rânduielile scrise și cele nescrise ale omeniei, este amintit curajul Antigonei, eroina lui Sofocle (sec. V î. e. n.). Antigona, Ismena, Polinice și Eteocle sunt cei patru copii ai lui Oedip, născuți din relația incestuoasă a fiului cu mama sa Iocasta, cu care se însurase după ce-și ucisese tatăl. Polinice și Eteocle mor pe câmpul de luptă ucigându-se reciproc, făcând parte din armate rivale.

Eteocle este înmormântat conform tradiției, dar Polinice este lăsat pradă corbilor. Antigona, în miez de noapte, încălcând porunca dată de Creon, regele, și asumându-și moartea prin îngropare de vie, își îngroapă fratele. Este închisă într-o grotă cu o pâine și un ulcior de apă. Toți cei patru copii ai lui

Oedip pier; este cunoscutul „complex Oedipian”: trebuie să moară toți copiii născuți din relația incestuasă mamă-fiu sau tată-fiică. Marile sale romane „F”, „Vânătoare regală”, „O bere pentru calul meu”, „Ploile de dincolo de vreme”, „Împăratul norilor”, „Cei din dreptul Tebei” constituie un salt sub raportul experienței estetice, într-o oarecare măsură în ceea ce privește problematica și, în orice caz, de viziune asupra lumii și istoriei, reprezentând în esență o sinteză a căutărilor anterioare (îndeosebi din nuvele). De la primele forme simple, ținând de proza obiectivă tradițională și până la complicatele sale romane, opera lui D. R. Popescu comportă o unitate problematică remarcabilă, reflectând într-un mod personal complexitatea proceselor și fenomenelor sociale și politice postbelice, la rândul lor plasate cu timpul într-o scară a problemelor românești eternizate și ale umanității. Esențiale sunt relațiile dintre individ și colectivitate în epoca dată, când se produc sau trebuie să se producă mutații structurale în ambii termeni; aceste relații devin istorie, trecut ce trebuie din nou problematizat și contrapus unui prezent la rândul lui generator de istorie. Temele generale sunt culpabilitatea și responsabilitatea care generează drame colective și individuale, pornindu-se de la erori individuale, calmul real sau aparent, conformist sau totalitarist dintr-o colectivitate e tulburat de o moarte sau de o crimă – oamenii sunt victime sau călăi, aflați (și unii și alții) într-un proces de purificare. Epicul devine pretext de avansare generală a problematicii, impusă prin colecții sau aglomerări de evenimente ce ar putea fi detașate și considerate povestiri independente. Definitiv este echivocul realului și ipoteticului folosit ca mijloc de universalizare a dezbaterii etice asupra jocului dintre adevăr relativ și eroare relativă în decizia condiționată de imprudență, prudență, instabilitate, lașitate, instincte sau rațiune. Relativitatea și complexitatea adevărului devin caracteristice, de unde se produce și interferența sau neutralizarea opozițiilor în serile obișnuite de antinomii care prezidează proza problematică: bun-rău, moralimoral, pragmatic-gratuit etc. Pe prozator îl interesează labirintul vieții ca adevăr absolut, ci nu adevărul imediat. Prin capacitatea de a vedea legătura dintre trivial și suav, dintre magma vitală și etericul poetic, prin viziunea enormă a deformării monstruoase, prin derizoriul evenimentelor sinistre sau prin sinistrul evenimentelor derizorii, care sunt forme ale sucelii, prozatorul este cel mai important autor de grotesc în sens existențial.

Redactarea reflectă la rândul ei grotescul în sens tradițional, bazându-se pe un amestec de stiluri și procese: observație realistă, halucinație, onirism în genere, simbolism, alegorie, fantastic, monologuri interioare, stil direct și indirect. Sub raport spațial interesează conturarea unei geografii proprii aflate în realitate și iluzoriu.

Piese de teatru își au originalitatea în unirea dezbaterii postibseniene cu alegoricul și o poezie care nu ambiguizează atât sensuri, cât dialectizează pozițiile umane extreme, creând atmosferă, tensiune sumbră, sentimentul trecerii, toate topite în dramaticul marilor sale izbânzi în domeniu: „Vara imposibilei iubiri”, „Acești îngeri triști”, „Pisica în noaptea Anului Nou”, „Pasărea Shakespeare” ș. a. Despre opera autorului au scris: Vladimir Streinu, Ion Negoitescu, Eugen Simion, Mircea Iorgulescu, Nicolae Balotă, Ion Vlad, V. Ardeleanu, Mirela Răzvoneanu, Mircea Zăciu, Marian Popa.

FLOAREA NECȘOIU